

## „Je mi osmadvacet, a neudělal jsem skoro nic“

Rainer Maria Rilke

„Měl bych, myslím, začít něco dělat, teď, kdy se učím dívat. Je mi osmadvacet, a neudělal jsem skoro nic. Zopakujme si to: napsal jsem studii o Carpacciovi, která je špatná, drama, které se jmenuje „Manželství“ a chce dvojsmyslnými prostředky dokázat cosi falešného, a verše. Ach, ale s verši se pořídí tak málo, když je píšeme brzy. Měli bychom s nimi počkat a po celý život a pokud možno dlouhý život shromažďovat ve smyslech sladkost, a potom, zcela na konec, snad potom bychom mohli napsat deset veršů, které jsou dobré. Neboť verše nejsou, jak myslí lidé, pocity (ty máme dost brzy) – jsou to zkušenosti.

Pro jeden verš musíme vidět mnoho měst, lidí a věcí, musíme znát zvířata, musíme cítit, jak létají ptáci, a znát pohyb, s nímž se zrána otvírají malé květiny. Musíme se dovést rozpomenout na cesty v neznámých krajinách a na rozchody, které jsme viděli dlouho přicházet, – na dětské dny, které jsou ještě neujasněny, na rodiče, které jsme musili zarmoutit, když nám přinášeli radost a my ji nechápali (byla to radost pro někoho jiného –), na dětské nemoci, které tak podivně začínají s tolika hlubokými a těžkými proměnami, na dny v tichých, uzavřených světnicích a na jitra u moře, na moře vůbec, na moře, na cesty za nocí, které vysoko šuměly a letěly se všemi hvězdami – a ještě to není dost, když můžeme na to na všechno myslet. Musíme mít vzpomínky na mnoho nocí lásky, z nichž žádná se nepodobala druhé, na výkřiky rodiček a na lehké, bílé, spící šestinedělky, které se zavírají. Ale také u umírajících jsme museli být, musili jsme sedět u mrtvých ve světnici s otevřeným oknem s praskavými zvuky. A nestačí také ještě, že vzpomínky máme. Musíme je umět zapomenout, když je jich mnoho, a musíme mít velkou trpělivost a čekat, že se vrátí. Neboť vzpomínky samy to

ještě nejsou. Teprve když se stanou v nás krví, pohledem a posunkem, jsouce bezejmenné a již nerozlišitelné od nás samých, teprve potom se může stát, že za velmi vzácné hodiny povstane v jejich středu a vyjde z nich první slovo verše. Ale všechny mé verše vznikly jinak, nejsou tedy žádné. – A když jsem psal své drama, jak jsem se mýlil. Byl jsem bláhový napodobitel, že jsem potřeboval třetího, abych vypravoval o osudu dvou lidí, kteří si jej navzájem ztěžovali? Jak lehko jsem upadl do nástrahy. A musel jsem přece vědět, že tento třetí, který jde všemi životy a literaturami, toto strašidlo třetího, který nikdy neexistoval, nemá vůbec významu, ...“

„Je to směšné. Sedím zde v své malé světnici, já, Bridže, kterému je osmadvacet let a o němž nikdo neví. Sedím zde a nejsem nic. A přece, toto nic začíná myslit a ve výši pátého poschodí, za šedivého pařížského odpoledne myslí tuto myšlenku: Je možné, myslí, že lidé ještě nic skutečného a důležitého neviděli, nepoznali a neřekli? Je možné, že měli tisíciletí pokdy, aby se dívali, přemýšleli a zaznamenávali, a že nechali ta tisíciletí uplynout jako školní přestávku, za níž pojídáme chléb s máslem a jablko?

Ano, je to možné.

Je možné, že přes vynálezy a pokroky, přes kulturu, náboženství a filosofii zůstali na povrchu života? Je možné, že dokonce i tento povrch, který by býval i tak něco znamenal, povlékli neuvěřitelně nudnou látkou, takže vypadá jako nábytek v saloně za letních prázdnin?

Ano, je to možné.

„Je možné, že lidé věřili, že musí dohonit to, co se událo, dříve než se narodili? Je možné, že všechny skutečnosti nejsou pro ně nic; že jejich život ubíhá k ničemu nepřipoután, jako hodiny v prázdném pokoji – ? Je možné,

že se nic neví o dívkách, které přece žijí? Je možné, že se říká „ženy“, „děti“, „chlapci“ a netuší se (při všem vzdělání se netuší), že tato slova už dávno nemají množného čísla, nýbrž jen nespočetná jednotná čísla?

Je možné, že jsou lidé, kteří říkají „Bůh“ a myslí, že je to něco všeobecného? – A viz jen dva školáky: jeden si koupí nůž, a jeho soused si koupí téhož dne také nůž, docela stejný. A za týden si ukazují oba ty nože, a objeví se, že jsou si ještě jen zcela vzdáleně podobné – tak rozdílně se vyvinuly v rozdílných rukou. (Ba, řekne na to matka jednoho z nich: když vy musíte hned všechno ukazovat. – ) Ach tak: Je možné věřit, že můžeme mít Boha, aniž bychom ho užívali? Ano, je to možné. Ale jestliže je toto všechno možné, i když to má jen zdání možnosti, – musí se u všech všudy něco stát. Hned ten první, ten, který měl tuto zneklidňující myšlenku, musí začít dělat něco z toho, co bylo promyšleno; i když je to jen leckdo, vůbec ne ten nejpovolnější: není zde právě nikdo jiný.“

R.M. Rilke: Zápisky Malta Lauridse Brigge, přel. J. Zahradníček, Praha, Sfinx 1933, 22-27 (kráceno).